

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE

ДОМ НАРОДА
ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ

DOM NARODA
PREDSTAVNIČKI DOM / ZASTUPNIČKI DOM

Савјет националних мањина БиХ

Vijeće nacionalnih manjina BiH

Broj: 05/7-39-1-173-21,4/24; 05/7-50-18-1442/24
Sarajevo, 22. 7. 2024.

**SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO
BOSNE I HERCEGOVINE**

MISIJA OESS-A U BIH

URED VISOKOG PREDSTAVNIKA – OHR

VIJEĆE ZA PROVEDBU MIRA – PIC

**INSTITUCIJA OMBUDSMANA
ZA LJUDSKA PRAVA BIH**

PREDSJEDNIŠTVO BIH

**PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BIH
ZASTUPNIČKI DOM
DOM NARODA**

PREDSJEDNIK REPUBLIKE SRPSKE

**NARODNA SKUPŠTINA
REPUBLIKE SRPSKE**

PREDSJEDNIK FBIH

**PARLAMENT FBIH
ZASTUPNIČKI DOM
DOM NARODA**

GRADONAČELNIK BRČKO DISTRIKTA BIH

SKUPŠTINA BRČKO DISTRIKTA BIH

PREDMET: Inicijativa za sprječavanje zlouporaba statusa nacionalnih manjina i unaprijeđenje izbornog procesa u BiH -

Poštovani,

Mi, dolje potpisani predstavnici vijeća/savjeta nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine, te predstavnici udruga nacionalnih manjina izražavamo duboku zabrinutost zbog trajnih i sve učestalijih zlouporaba prilikom izjašnjavanja o pripadnosti nacionalnoj manjini u izbornom procesu, kao i u procesu izbora članstva u institucijama/organima u kojima je zakonom zajamčeno mjesto za pripadnike iz reda ostalih. Takvih zlouporaba u praksi bilo je mnogo, a navesti ćemo samo neke aktualne, koje su više nego očite. Naime, na izbore za Skupštinu Grada Prnjavora i Gradsko vijeće Grada Zenice, u kojima su se kandidirali predstavnici konstitutivnih naroda na mjesto odbornika iz reda nacionalnih manjina, te ukazujemo na slučaj izbora za člana Gradskog izbornog povjerenstva u Bijeljini iz reda ostalih, u kojem je kandidiran i izabran član iz reda konstitutivnih naroda, a koji se formalno izjasnio kao pripadnik nacionalne manjine. Već duži niz godina broj rezerviranih mjesta za odbornike/vijećnike iz reda nacionalnih manjina se smanjuje, velikim dijelom i zbog ovakvih zlouporaba. U pravilu, lokalne samouprave mijenjaju odredbe statuta i ukidaju zajamčena mjesta za nacionalne manjine nakon zlouporabe prava na izjašnjavanje od strane nemoralnih pojedinaca koji koriste pravni vakuum za osvajanje mandata s manjim brojem glasova u odnosu na redovne političke subjekte. Ovakva praksa ne samo što narušava integritet cjelokupnog izbornog procesa, već i izravno ugrožava pravo na političku participaciju nacionalnih manjina u našoj zemlji, tako da pripadnici nacionalnih manjina i na ono malo mjesta koja su zakonima i statutima gradova predviđena za njih ne mogu biti kandidirani i izabrani. Stoga predlažemo neke mjere kojima bi trebalo unaprijediti zaštitu prava zastupanja interesa nacionalnih manjina i osigurati transparentnost i poštene izborne uvjete za sve građane BiH, uključujući i nacionalne manjine.

Identifikacija problema

U izbornom procesu u Bosni i Hercegovini, kao i u procesu izbora članstva u institucijama/organima, često se javljaju slučajevi lažnog i tendencioznog izjašnjavanja o pripadnosti nacionalnoj manjini, čime se utječe na izborne rezultate. Te zlouporabe ne samo što stvaraju nepravedne uvjete za političko djelovanje, već i izravno dovode do isključivanja nacionalnih manjina iz procesa političkog odlučivanja i njihovog nedovoljno zastupljenog utjecaja. I danas imamo slučajeve da su se pojedini kandidati oportunistički izjasnili, promijenili nacionalnost i zauzeli mjesta rezervirana za predstavnike nacionalnih manjina.

Svakako, pravo svake osobe da se izjasni o svojoj nacionalnoj pripadnosti mora biti u potpunosti ispoštovano, ali već duži niz godina postoje primjeri zlouporaba takvog izjašnjavanja u BiH. Pravo pojedinca na izjašnjenje često je proizvoljno korišteno sa željom za stjecanje pogodnosti namijenjenih nacionalnim manjinama. Te pogodnosti su propisane s ciljem omogućivanja nacionalnim manjinama kao brojčano malim zajednicama sudjelovanja u političkom životu, a pretvorile su se u sredstvo za osvajanje mandata za pripadnike konstitutivnih naroda. Ovakve slučajeve osuđuju u svim sredinama, ali nemoralni pojedinci nastavljaju ovu praksu već godinama i tako nanose štetu svim narodima i nacionalnim manjinama u BiH.

Trenutačni propisi dozvoljavaju pojedincima da proizvoljno odaberu pripadnost bilo kojoj nacionalnoj manjini, a svaki pokušaj suzbijanja ove zlouporabe završava se izgovorom i polemikom o potrebi zaštite prava tih istih osoba na slobodno izjašnjavanje. To je **nepotpuno i netočno tumačenje ostvarivanja prava na izjašnjenje s ciljem da postojeća pravila ostanu nepromijenjena i da se nastavi sa zlouporabama.**

Izbor pojedinca ne smije biti proizvoljan jer je njegov **subjektivni izbor neodvojivo povezan s objektivnim kriterijima relevantnim za identitet osobe.**

Kao što je poznato, način i kriteriji za izbor predstavnika nacionalnih manjina u parlamente, skupštine i vijeća bliže se uređuju izbornim zakonima BiH i entiteta, kao i statutima i drugim propisima kantona, gradova i općina. Posebnim zakonom i drugim propisima BiH, entiteta, kantona, gradova i općina uređuje se način zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u izvršnim i pravosudnim tijelima vlasti i javnim službama.

U tu svrhu vlasti u BiH trebale bi razmotriti i definirati dodatne objektivne kriterije za uključivanje predstavnika nacionalnih manjina na posebne izborne liste nacionalnih manjina i tako spriječiti nemoralne kandidate da zakonito osvajaju mandate.

Prijedlozi za rješenje

- **Definiranje objektivnih kriterija** i dopuna svih propisa koji se tiču prava na političku participaciju nacionalnih manjina, na primjer:
 - a) kandidat mora biti član aktivne udruge nacionalne manjine kojoj pripada,
 - b) kandidat mora potpisati izjavu o pripadnosti nacionalnoj manjini za koju se kandidira,
 - c) kandidat mora imati praktično iskustvo u domeni zaštite prava nacionalnih manjina,
 - d) kandidat treba aktivno sudjelovati u projektima, aktivnostima ili radu udruga koje se bave pitanjima njegove nacionalne manjine,
 - e) odbijanje kandidature i oduzimanje mandata u slučaju utvrđene promjene u izjašnjavanju u zadnjih 5 godina.

Bilo koji drugi kriteriji koji će spriječiti zlouporabu prava na izjašnjenje. Otvoreni smo za dijalog po ovom pitanju i definiranju objektivnih kriterija na svim razinama vlasti.

- **Jačanje procedura verifikacije** - zahtijevamo rigoroznije procedure verifikacije izjava o nacionalnoj pripadnosti, uključujući korištenje pouzdanih dokumenata ili svjedočanstava drugih relevantnih osoba kao osnove za izjašnjenje te uspostavu jasnih kriterija za to tko može predstavljati nacionalnu manjinu u smislu njegovih referencija i dotadašnjeg rada i angažmana na polju poboljšanja statusa nacionalnih manjina.
- **Edukacija birača** - organiziranje edukativne kampanje kako bi se građani informirali o značaju iskrenog izjašnjavanja o nacionalnoj pripadnosti i posljedicama nepoštenog ponašanja za vrijeme izbornog procesa.
- **Zaštita prava nacionalnih manjina** - tražimo pooštavanje zakonskih sankcija za osobe koje zlorabe izjašnjenje o nacionalnoj pripadnosti radi političke koristi ili drugih nezakonitih ciljeva.

Ciljevi inicijative

- **Transparentnost i integritet izbornog procesa** - cilj nam je osigurati transparentne i vjerodostojne izbore u kojima će svi građani, uključujući i nacionalne manjine, sudjelovati u političkom životu.
- **Jačanje političke participacije nacionalnih manjina** - posvećujemo se povećanju političke participacije nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini, osiguravajući da njihovi glasovi budu primjereno zastupljeni u političkim institucijama.

Akcijski plan

- **Lobiranje i zagovaranje** - aktivna suradnja s relevantnim političkim strankama, međunarodnim organizacijama i lokalnim vlastima kako bi se osigurala podrška za primjenu predloženih mjera.
- **Informativne kampanje** - održavanje javnih kampanja, radionica i seminara kako bi se obrazovali građani o pravima nacionalnih manjina i važnosti poštenog izbornog procesa.

Ova inicijativa od vitalnog je značaja za unaprjeđenje demokratskih standarda u Bosni i Hercegovini. Pozivamo sve relevantne aktere da podrže naše napore u borbi protiv zlouporaba prilikom izjašnjavanja o nacionalnoj pripadnosti i da zajedno radimo na stvaranju pravednijeg i inkluzivnijeg političkog okruženja za sve građane.

Svjesni smo da naši zahtjevi nisu ostvarivi u kratkom roku, ali želimo započeti dijalog s predstavnicima vlasti na svim razinama kako bi pitanje zlouporaba riješili u zajedničkom interesu. Dugoročno rješenje problema diskriminacije pripadnika nacionalnih manjina u izbornom procesu, na koji skrećemo pozornost, podrazumijeva odgovarajuće izmjene Izbornog zakona BiH i s njim povezanih podzakonskih akata. Buduće izmjene i dopune Izbornog zakona BiH, koje su prevashodno inicirane radi zaštite prava većinskih naroda, treba iskoristiti kako bi se njima na odgovarajući način preciznije uredila i zaštitila i prava nacionalnih manjina u izbornom procesu.

Zahvalni smo svim razinama vlasti koje podržavaju sudjelovanje nacionalnih manjina putem pogodnosti da s manjim brojem glasova u odnosu na konstitutivne narode sudjelujemo u političkom životu i molimo ih da ovu praksu nastave ili ožive tamo gdje je ukinuta.

Svakako, za početak ćemo javno prozvati i ukazati na pojedince koji zlorabe ovo pravo, a trajno rješenje ovog problema moguće je postignuti samo uz zajedničku suradnju predstavnika nacionalnih manjina i stručnih i ovlaštenih predlagatelja izmjena i dopuna propisa kojima se uređuje ova materija, a to su nositelji vlasti u BiH.

S poštovanjem!

Privitak:

- potpisi članova Vijeća nacionalnih manjina BiH broj: 05/7-39-1-173-22,4/2
- spisak udruženja koja su podržala Inicijativu broj: 05/7-39-1-173-21,7/24

Dostavljeno:

- naslovu
- a/a